

УДК36+304](477)

О. М. Штиргов,
к. держ. упр., доцент, завідувач кафедри місцевого самоврядування та регіонального розвитку,
Навчально-науковий інститут публічного управління та адміністрування,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7627-3721>

Н. А. Малиновська,
к. і. н., доцент,
Навчально-науковий інститут публічного управління та адміністрування,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0861-603X>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.16.283

РОЛЬ СВІТОВОГО ДОСВІДУ У СФЕРІ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

O. Shtyrov,
PhD in Public Administration, Associate Professor, Head of the Department of Local Self-Government
and Regional Development, Educational and Scientific Institute of Public Management
and Administration, Petro Mohyla Black Sea National University

N. Malynovska,
PhD in Historical Sciences, Associate Professor,
Educational and Scientific Institute of Public Management and Administration,
Petro Mohyla Black Sea National University

THE ROLE OF GLOBAL EXPERIENCE IN THE SPHERE OF REALIZATION AND IMPROVEMENT OF SOCIAL AND HUMANITARIAN POLICY IN UKRAINE

Стаття присвячена питанню запровадження світового досвіду у різних аспектах соціальної та гуманітарної політики в Україні. Актуалізація цієї проблематики зумовлена тим що соціальна та гуманітарна політика ЄС не обмежується лише питаннями діяльності, розв'язанням соціогуманітарних проблем, що виникають, і виправлення несприятливої ситуації, але покликана прогнозувати та регулювати їх. В той же час із матеріальними коштами та планами соціогуманітарної допомоги реалізуються програми з подолання соціальних конфліктів, провадяться профілактичні заходи в галузі соціальної екології, включно з гуманітарними питаннями регулювання відносин людини та суспільства, стратегії бізнесу, рівня розвитку.

Акцентовано увагу на соціальному захисті громадян що показано на прикладі досвіду Австрії, Бельгії, Німеччини та здійснено порівняння із аналогічними питаннями в Україні. Зазначено що країни із соціально орієнтованою економікою реалізують сучасні підходи до реалізації політики соціального захисту. Німецька система соціального забезпечення виглядає достатньо сильною за міжнародними стандартами. Її основу складають самостійні системи соціальних гарантій, що фінансуються за рахунок відрахувань із заробітної плати. Система соціального забезпечення в Німеччині регулюється Соціальним кодексом. Соціальне страхування у Бельгії є важливим елементом системи соціального забезпечення і фінансується на основі соціальної солідарності. Швецька модель здійснює соціальну політику, спрямовану на вирівнювання доходів населення та підтримку загальної зайнятості. Соціальна солідарність є найбільшою цінністю Швеції. Виплати здійснюються з податків, якими наповнюються державний і місцеві бюджети.

Констатовано що основними проблемами соціального та гуманітарного розвитку в Україні є: по-перше низька адресність соціальних виплат; по-друге невідповідність розміру допомоги реальним можливостям її надання; по-третє наявний дефіцит пенсійного фонду; по-четверте залишковий принцип фінансування медичної допомоги.

Зроблено висновок про те що державна соціальна політика має бути спрямована на соціальне страхування, соціальну допомогу, житлові програми, охорону здоров'я, освіту. Такі соціально орієнтовані сфери діяльності в країні, як харчова та легка промисловість, які виробляють життєво важливі для людини товари та продукти.

В свою чергу гуманітарна політика має визначальний вплив на конкурентну стратегію держави на світовому ринку та конкурентоспроможність національної економіки, оскільки забезпечує розвиток людського потенціалу, соціальну стабільність у суспільстві та покращення інвестиційно-інноваційного клімату в країні.

The article is devoted to the issue of the introduction of world experience in various aspects of social and humanitarian policy in Ukraine. The actualization of this issue is conditioned by the fact that the social and humanitarian policy of the EU is not limited to issues of activity, the solution of emerging socio-humanitarian problems, and the correction of an unfavorable situation, but is designed to predict and regulate them. At the same time, with material funds and plans for socio-humanitarian aid, programs to overcome social conflicts are being implemented, preventive measures are being taken in the field of social ecology, including humanitarian issues of regulating human-society relations, business strategies, and the level of development.

Attention is focused on the social protection of citizens, which is shown on the example of the experience of Austria, Belgium, and Germany, and a comparison is made with similar issues in Ukraine. It is noted that countries with a socially oriented economy implement modern approaches to the implementation of social protection policy. The German social security system appears to be quite strong by international standards. It is based on independent systems of social guarantees financed by deductions from wages. The social security system in Germany is regulated by the Social Code. Social insurance in Belgium is an important element of the social security system and is financed on the basis of social solidarity. The Swedish model implements a social policy aimed at equalizing the incomes of the population and supporting general employment. Social solidarity is Sweden's greatest value. Payments are made from taxes that fill state and local budgets.

It was established that the main problems of social and humanitarian development in Ukraine are: firstly, low targeting of social payments; secondly, the inconsistency of the amount of assistance with the real possibilities of its provision; thirdly, there is a deficit of the pension fund; fourthly, the residual principle of financing medical care.

It was concluded that the state social policy should be aimed at social insurance, social assistance, housing programs, health care, and education. Such socially oriented spheres of activity in the country as food and light industry, which produce goods and products that are vital for humans.

In turn, humanitarian policy has a decisive influence on the competitive strategy of the state in the world market and the competitiveness of the national economy, as it ensures the development of human potential, social stability in society and improvement of the investment and innovation climate in the country.

Ключові слова: соціальна політика, гуманітарна політика, соціальний захист, соціальні стандарти, соціальні послуги, соціальне страхування, публічне управління, державне управління.

Key words: social policy, humanitarian policy, social protection, social standards, social services, social insurance, public administration, state administration.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сфера соціального та гуманітарного розвитку є невід'ємним компонентом регіональної політики згуртування ЄС, скерованої на економічну та соціальну згуртованість регіонів та країн-членів.

"Інвестуючи в підтримку створення робочих місць, економічного зростання, конкурентоспроможності, підвищення якості життя та сталого розвитку, регіональна політика ЄС сприяла реалізації гуманітарних цілей стратегії "Європа-2020" [7].

Соціальна та гуманітарна політика, скоординована з регіональною політикою, та сприяє згуртованості європейського співтовариства у горизонтальній площині (між регіонами — регіональна політика) та у вертикальній площині (між верствами суспільства — гуманітарна політика). З часу формування та під час гуманітарного розвитку і соціальної інтеграції ЄС відбувся відхід від спрощеного погляду на гуманітарну політику як на відображення стану суспільства, його реакцію на ті чи інші події і економічні перетворення, пов'язані із захистом рівня життя та прав громадян на працю. Процедура розширення ЄС, розвиток міжнародних відносин, з однієї сторони, та прагнення до побудови єдино-

го соціогуманітарного простору, з іншої, призвели до постійного розширення спектра соціальної та гуманітарної політики, інтенсивного розвитку її зовнішнього виміру і легалізації її досягнень.

Як свідчення актуальності залучення світового досвіду є те що "за сучасних умов соціальна та гуманітарна політика ЄС не обмежується лише питаннями діяльності, розв'язанням соціогуманітарних проблем, що виникають, і виправлення несприятливої ситуації, але покликана прогнозувати та регулювати їх. Разом із матеріальними коштами та планами соціогуманітарної допомоги реалізуються програми з подолання соціальних конфліктів, провадяться профілактичні заходи в галузі соціальної екології, включно з гуманітарними питаннями регулювання відносин людини та суспільства, стратегії бізнесу, рівня розвитку" [3].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання аналізу та запровадження зарубіжного досвіду у сфері соціальної та гуманітарної політики держави постійно перебувають у фокусі уваги дослідників. Вивченням особливостей розвитку державної соціаль-

ної політики як чиннику розвитку країни займався цілий ряд вчених, зокрема В. Деріга, Н. Драгомирецька, А. Мойсіях, Л. Курносенко, В. Головка, І. Гонак, Т. Грень, В. Літинська та інші. Але по при достатню чисельність наукових розвідок присвячених обраній тематиці, досі наявна велика кількість проблемних питань, які потребують більш прискіпливого розгляду. Зокрема, дослідження шляхів запровадження світових практик у сфері соціальної та гуманітарної політики у вітчизняній реальності.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою дослідження є спроба розкрити роль світового досвіду у сфері запровадження і з'ясувати ефективність її цілеспрямованого впровадження та впливу на соціальну та гуманітарну політику в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Визначальна ідея, навколо якої будується європейська політика соціогуманітарного розвитку, полягає в тому, що вона покликана сприяти захисту інтересів різних груп та категорій суспільства, не обмежуючись підтримкою знедолених, зміщуючи вектор із заходів соціального захисту населення (він зазвичай гарантується законодавством країн-учасниць) на діяльність, скеровану на підвищення продуктивності й рентабельності соціальної та гуманітарної політики загалом. Капіталовкладення в соціальну та гуманітарну політику розглядаються як продуктивні капіталовкладення, а соціальна згуртованість — виступає як виробничий фактор, а витрати стосовно соціального захисту як продуктивні інвестиції.

Головними причинами недофінансування соціальної та гуманітарної сфери вбачаємо як недостатність бюджетних коштів так і дефіцит місцевих бюджетів, а також невикористання нових та нестандартних методів регулювання економіки країни — використання недержавних фінансів шляхом створення соціальних фондів і залучення соціально відповідального бізнесу. "Сучасна модель економічного та соціального розвитку України сформувалася внаслідок непослідовної та суперечливої політики, в умовах постійних політичних та економічних криз та під потужним впливом різноспрямованих сил, які мають свої геоекономічні та геоекономічні політичні інтереси в Україні. Як наслідок, замість соціально орієнтованої та конкурентоспроможної ринкової економіки в Україні формується дезінтегрований та суперечливий конгломерат фрагментованих ринків, який не забезпечує повного включення економічного розвитку, перерозподіляючи значну частину його результатів на користь вузьких ринків. коло економічних "гравців" [5]. В рамках існуючої моделі соціально-економічного розвитку значна частина суспільства не бачить власного майбутнього, а бізнес не зацікавлений у легальній та стратегічно орієнтованій діяльності в країні. Звідси втеча капіталу, орієнтація значної частини населення на еміграцію з країни, внутрішня еміграція (переорієнтація населення на поточне виживання, відчуження від інтересів і цілей розвитку держави). Наразі ми маємо лише розбіжності в діях менеджменту, системне ігнорування принципів стратегічного менеджменту, протиріччя поглядів суспільства і його надмірну політизацію, безробіття, корупцію, низький рівень демократії, освіти і ме-

дицини, правову невизначеність. Ці фактори мають згубний вплив на розвиток соціальної держави. Активна реалізація державного контролю у сфері соціальної політики і його успішне функціонування вимагатиме злагодженої роботи в багатьох сферах життя суспільства, зокрема в економіці, яка повинна функціонувати саме в контексті державного фінансування усіх соціальних програм. "Децентралізація — це модернізація економіки з нуля для більш ефективного вирішення спільних проблем" [1]. Важливим напрямом децентралізації є розвиток державної політики, скерованої на зміну матеріальних стимулів та ліквідацію ресурсного принципу фінансування, що спричиняє надмірну інституціоналізацію соціальних послуг. Результатом децентралізації має бути наближення соціальної підтримки і соціального захисту до людей. Реформи у сфері соціальних послуг в Україні вже активно втілюються та набули інституційного виміру з прийняттям у новій редакції Закону України "Про соціальні послуги", який набрав чинності 01. 01. 2020 р.

На нашу думку результатом процесу децентралізації є формування нової системи органів місцевого самоврядування, в результаті таких змін територіальні органи влади наділяються більшими повноваженнями, зокрема щодо питання соціального захисту населення. Також на рівні держави ухвалено низку нормативно-правових актів у сфері соціальної та гуманітарної політики. Події 2020 року, пов'язані з активізацією пандемії Covid 19 та запровадженням карантинних заходів, такий стан справ вніс значні корективи в показники соціально-економічного розвитку держави. Як засвідчили підсумки 2020 р., спостерігаються суттєві негативні зміни у доходах і рівнях бідності населення. Слушна думка про те що "з часом негативні наслідки можуть вплинути на інші сфери життя, особливо пов'язані з немонетарними аспектами, та призвести до збільшення масштабів соціального відчуження" [2]. Водночас існують різноманітні виклики щодо стабільності системи соціального захисту в Україні. До основних із них можемо віднести суперечливі підходи до формування соціальних стандартів, а також прожиткового мінімуму, який не відповідає культурно-побутовим вимогам особистості в суспільстві. Соціальні стандарти і гарантії не розробляються на комплексних засадах — без урахування купівельної спроможності громадян, без системного врахування потреб та можливостей громадянського суспільства. Індексація грошових доходів громадян (соціальних виплат заробітної плати, пенсій,) повинна проводитися щорічно. Індексація грошових доходів громадян це необхідний процес для повної або часткової компенсації підвищення цін на товари та послуги. Інакше кажучи, це створений державою механізм компенсації втрати частини прибутку внаслідок девальвації грошей і є "соціальною гарантією". Погоджуємось з думкою про те що "процедури та адміністративні дії щодо забезпечення соціального захисту залишаються складними. Наявні порушення у сфері пільг, допомог та соціальної допомоги. Підприємці та працюючі українці не довіряють системі соціального захисту та уникають участі в ній, що негативно впливає на створення та наповнення соціальних фондів" [2]. Невирішеною залишається проблема надання адміністративних послуг при одержанні соціальної

допомоги мешканцям територіальних громад. Система управління державними соціальними програмами вимагає модернізації через такі недоліки, як відсутність системного розмежування, а в окремих випадках також дублювання повноважень органів та органів місцевого самоврядування. Повинен існувати чіткий механізм фінансового забезпечення реалізації органами місцевого самоврядування покладених державою на них повноважень щодо складання та реалізації місцевих бюджетів, контролю за витрачанням коштів особами, що мають бюджетні кошти, а також здійснення додаткових функцій щодо розпорядження коштами місцевого бюджету. "Згідно даних звіту Європейської Комісії, в державах-членах ЄС домінують чотири основні моделі: континентальна, англосаксонська, скандинавська та південноєвропейська" [9]. Модель соціального забезпечення стосується встановлених принципів організації та функціонування програм соціального забезпечення.

У Німеччині, Бельгії та Австрії соціальний захист реалізується через систему соціального забезпечення, що свідчить про те, що є страхова модель соціального захисту. Проаналізуємо сучасні підходи до реалізації політики соціального захисту у деяких європейських країнах із соціально орієнтованою економікою. Система соціального забезпечення Німеччини позиціонується достатньо сильною за міжнародними стандартами. Основу її складають самостійні системи соціальних гарантій, фінансування яких відбувається за рахунок відрахувань із заробітної плати. Соціальне забезпечення в Німеччині врегульовано Соціальним кодексом під назвою Sozialgesetzbuch (SGB). Основу системи соціального забезпечення складає принцип пільги. Це означає, що всі застраховані громадяни мають право скористатися соціальною допомогою в Німеччині. Система соціального забезпечення в Німеччині містить в собі обов'язкове медичне страхування, обов'язкове пенсійне страхування, та страхування від нещасних випадків, страхування у випадку тривалого догляду та страхування у разі безробіття. Фінансування системи відбувається переважно за рахунок страхових внесків для населення, яке є професійно активним, роботодавців та податкових пільг. Соціальне страхування осіб, що не можуть самостійно здійснювати відрахування, відбувається за рахунок бюджетних дотацій. Усі зібрані кошти скеровуються в галузеві соціальні фонди. Соціальне забезпечення у Німеччині має обов'язковий характер. Це дає змогу компенсації через солідарний підхід, вирівняти соціальні послуги для громадян з різним рівнем прибутку та забезпечити необхідну підтримку тим, хто не має змоги її отримати у зв'язку з тим, що бере участь у системах добровільного страхування, що спричинено низькими доходами або взагалі їх відсутністю. В залежності від сфери страхування функції фондів соціального страхування мають можливість виконувати як державні, так і приватні організації. Нині у Німеччині зафіксовано високий рівень життя, який має комплексну систему соціального забезпечення. У Бельгії наявна консервативна (європейська, континентальна, інституційна) модель, яка скерована насамперед на ринок і страхування. "Ця модель заснована на принципі індивідуальних досягнень, де праця визначає подальшу соціальну безпеку. Проблеми виникають у тих верствах суспіль-

ства, які не працюють і не застраховані. Вони змушені покладатися на місцеві благодійні організації та державну допомогу, яка зазвичай мінімальна. Бюджетні відрахування та страхові внески для працівників і роботодавців практично однакові, основними ланками розподілу є державні та недержавні страхові фонди" [9]. Як зазначає О. Тищенко, "у Бельгії через соціальне забезпечення та державне соціальне страхування створюються досить значні фінансові ресурси, які становлять 30 % ВВП" [4].

Соціальне страхування у Бельгії є важливим елементом системи соціального забезпечення і фінансується на основі соціальної солідарності: держава — 20%, роботодавці — 32—38%, працівники — 13,07%. Усі кошти збираються в Національному фонді соціального страхування, які передаються державним установам, таким як Національна служба пенсійного страхування, Національна служба зайнятості, Національна служба оплати відпусток, Фонд страхування від нещасних випадків на виробництві, Фонд страхування від професійних захворювань, Національний інститут страхування від захворювань та інвалідності, Федеральне агентство у справах дітей" [4].

Швеція є соціально-демократичною державою зі скандинавською моделлю соціального захисту. Така модель мінімізує соціальну нерівність і захищає всіх, оскільки всі громадяни мають однакову цінність. Держава реалізує соціальну політику, спрямовану на вирівнювання доходів громадян та підтримку загальної зайнятості. Найбільшою цінністю Швеції є соціальна солідарність. Виплати здійснюються з податків, якими наповнюються державний та місцеві бюджети. В європейських країнах, серед яких варто виокремити Данію, надважливо завжди точно знати, яка кількість людей потребує соціальної допомоги (залучається також скандинавська модель). Наприклад, держави можуть розрахувати обсяг фінансових ресурсів, необхідних для "утримання" соціальної держави. Усі сфери соціальної роботи мають свої нормативи і стандарти. В європейському союзі запроваджена пріоритетна політика стандартів соціального захисту, яка пов'язана із потребами громадян в матеріальних благах та послугах, а також фінансових ресурсах для їх запровадження. Для розуміння ідеологічної спрямованості країни, недостатньо лише оголосити про створення соціально орієнтованої держави. В країнах ЄС усі умови та аспекти надання соціальних послуг, набули поширення у форматі системи соціального забезпечення та чітко регламентовані, зведені в одну систему та уніфіковані. Але сьогодні в Україні більшість соціальних виплат надходять з державного бюджету у вигляді дотацій бюджетам на місцях.

Головним джерелом забезпечення виконання соціальних гарантій працюючого населення є фінансові активи установ, підприємств, організацій тощо. Джерелом надходження у соціальну сферу додаткових коштів є також кошти зовнішніх позик та цільових кредитів, скерованих на вирішення комплексу соціальних проблем і скеровані на конкретні соціальні програми. Головним напрямком фінансування соціальної сфери є активна участь системи страхування в системі соціального забезпечення, а саме: утворення економічних умов, необхідних для розвитку соціального забезпечення, яке виступає основним елементом системи соціального за-

безпечення. В Україні зараз діють чотири з п'яти легалізованих видів соціального страхування зокрема це пенсійне, від тимчасової втрати працездатності, від безробіття і від нещасного випадку на виробництві. Оскільки бюджетне фінансування є основним джерелом поповнення соціальної сфери, виникає потреба прискорити процес реформування податкової системи і вжити додаткових заходів щодо наповнення дохідної частини держбюджету та бюджетів усіх рівнів. Для вирішення цього питання варто використати досвід європейських країн із розвинутою системою соціального забезпечення (Швеція, Велика Британія, Данія). Збір окремих видів податків у цих країнах забезпечується шляхом фінансування відповідних соціальних витрат. Завдяки такій системі держава може гарантувати повернення коштів суспільству у вигляді соціальних послуг і пільг.

Мусимо констатувати що основними проблемами соціального та гуманітарного розвитку в Україні є: по-перше низька адресність соціальних виплат; по-друге невідповідність розміру допомоги реальним можливостям її надання; по-третє наявний дефіцит пенсійного фонду; по-четверте залишковий принцип фінансування медичної допомоги.

Слушна думка про те що нині "соціогуманітарна сфера держави не є пріоритетною. Залишаються нерозв'язаними проблеми молоді, серед яких нерівний доступ до освіти та працевлаштування, забезпечення житлом. Кожна третя молода людина не задоволена своїм соціальним статусом, і лише третина молоді бачить власну соціальну перспективу в Україні" [6].

Визначальними напрямками розв'язання вищезазначених питань можемо вважати: відхід від категоричного принципу надання благ і спрямування благ на конкретного суб'єкта. Визначення розміру доходу особи, яка звертається за пільгою, та призначення пільги лише у разі її доходу нижче середнього. Заборона запровадження нових пільг, законодавче закріплено окремого джерела фінансування для кожного виду пільг, реалізація обмеження "одна особа — одна пільга". З метою зменшення видаткової частини Пенсійного фонду запровадити максимальний розмір пенсії, цим самим сприявши детиніфікації оплати праці, що надасть змогу збільшити базу для нарахування пенсійних внесків.

Слушна думка про те що "практична реалізація загальнообов'язкового медичного страхування, зменшить навантаження на державний бюджет і водночас обмежить можливість покриття інших бюджетних витрат за рахунок коштів із сфери охорони здоров'я. Законодавство про соціальний захист і забезпечення має бути погоджено з бюджетним законодавством як за підходами та механізмами, так і за основними процедурами: запровадження нових форм і видів соціального захисту повинно діяти паралельно з рішеннями щодо необхідного фінансування, визначенням обсягів і джерел цього фінансування. Оскільки бюджетне фінансування є головним джерелом економічної стабільності соціальної сфери, потрібно прискорити процес реформування податкової системи і вжити додаткових заходів з метою наповнення дохідної частини державного бюджету і бюджетів усіх рівнів" [10].

Для розв'язання цієї проблеми рекомендується використовувати досвід розвинутих європейських держав,

зокрема Швеції і Німеччини. Збір окремих видів податків у зазначених країнах реалізується шляхом фінансування відповідних соціальних витрат. Така система дасть змогу державі гарантувати повернення коштів громадянам у вигляді соціальних послуг та пільг.

Як засвідчують результати опитування яке проводилося "Соціологічною групою "Рейтинг" на замовлення Центру аналізу та соціологічних досліджень Міжнародного республіканського інституту по всій Україні (крім окупованих територій Криму, Донецької та Луганської областей) у період з 1 по 5 лютого 2023 року методом телефонного опитування що питання соціального захисту було і залишається проблемним та має в цілому за результатами опитування дуже низьку оцінку від 3.2 у Луцьку до 2.5 у Чернівцях, при максимальному індексі 5.0" [8], що в черговий раз говорить про необхідність здійснювати у цьому напрямку суттєві зміни та реформи які б сприяли покращенню цього напрямку соціальної політики з боку держави.

"До основних завдань держави належить забезпечення політики, яка відповідатиме викликам світової економіки та мотивуватиме громадян самостійно нести відповідальність за свій добробут. Вся державна політика має бути, перш за все, соціальною, адже в Конституції України записано, що наша країна є соціальною державою. Запровадження такої соціальної політики, яка може стати основою справедливого суспільства, а отже, його успішного функціонування 40 потребуватиме порядку в усіх сферах держави, зокрема в економіці, яка має фінансувати всі соціальні програми" [1].

Запроваджуючи одну з моделей соціальної політики в Україні, потрібно враховувати стан економіки і особливості життя нації, її менталітет, національну і політичну культуру. Вектор взаємодії економічних, політичних та культурних процесів визначає загальну ефективність інноваційної діяльності, напрями соціальної спрямованості економіки і захисту соціальних інтересів особи, суспільства та держави. Держава має на меті створити умови, необхідні для здійснення економічних, соціальних та культурних прав людини. Віддаючи більшу частину своїх доходів державі, громадяни мають відчувати, що це все для їхнього блага та вони можуть розраховувати на якісні послуги і підтримку з боку держави. Система оподаткування і державних послуг є формою перерозподілу багатства, створеної для захисту найбідніших в ім'я соціальної справедливості. Істотним аргументом на користь політичної діяльності політичних суб'єктів лишається прагнення до створення більш справедливого суспільства. Соціальна нерівномірність може мати значний негативний вплив на безпеку і стабільність, оскільки безправні і бідні часто є джерелами напруги і насильства. Для соціального забезпечення держава провадить податкову політику або збирає внески пропорційно розміру доходу та використовує їх для фінансування системи соціального забезпечення. Визначальною є взаємозалежність кількох важливих факторів: попиту на комплексні соціальні послуги, вартості послуг і їх трудомісткості, продуктивності праці персоналу, який вимагає відповідної винагороди за свою працю. Таким чином, коли всі ці показники в економіці зростають, тоді підвищиться матеріальний рівень життя в

країні, зростуть витрати на послуги соціального спрямування. В цьому випадку витрати будуть відображені в цінах для кожного клієнта або в податках для всього населення. Одже система соціального забезпечення слугує фундаментальним цінностям, тобто реалізації соціальної справедливості яким сприяють принципи рівності та свободи.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

З метою забезпечення ефективності соціальної політики держави рекомендовано реалізувати такі напрями вдосконалення. Особливу увагу слід приділити активній складовій державної соціальної політики. Працездатні громадяни повинні створити умови для продуктивної праці, забезпечити сприятливий клімат на робочому місці та мати справедливую оплату праці.

Державна соціальна політика має бути спрямована на соціальне страхування, соціальну допомогу, житлові програми, охорону здоров'я, освіту. Такі соціально орієнтовані сфери діяльності в країні, як харчова та легка промисловість, які виробляють життєво важливі для людини товари та продукти.

В свою чергу гуманітарна політика має визначальний вплив на конкурентну стратегію держави на світовому ринку та конкурентоспроможність національної економіки, оскільки забезпечує розвиток людського потенціалу, соціальну стабільність у суспільстві та покращення інвестиційно-інноваційного клімату в країні. Гуманітарна політика — це дороговартісний "проект". Ресурси та зусилля, вкладені в людський капітал, дають результат з часом, а не лише в одному поколінні. Проте лише такі капіталовкладення виграють у часі, адже завдяки ним підвищується рівень політичної культури взаємовідносин громадських та державних інституцій.

Література:

1. Гонтар З. Г. Перспективні напрями вдосконалення соціальної політики в Україні з урахуванням досвіду європейських країн. Економіка праці. Демографія. Соціальна політика. 2021. Випуск 3. (149). С. 36—41.
2. Про Стратегію людського розвитку: Указ Президента України від 14.05.2021 р. № 225/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2252021-39073> (дата звернення: 22.08.2024).
3. Реформа системи державного управління та місцевого самоврядування в Україні: стан, виклики, перспективи здійснення: наук. доп. / авт. кол.; за заг. ред. В. С. Куйбіди. Київ: НАДУ, 2018. 180 с.
4. Тищенко О. В. Реалізація права на гідне життя як основа соціальної політики Бельгії. Соціальне право. 2017. № 2. С. 120—127.
5. Писаренко С. М., Горін Н. В., Українець Л. А. Менеджмент європейської економічної інтеграції: підручник. Київ.: Знання, 2012. 373 с.
6. Публічне управління соціально-гуманітарним розвитком: конспект лекцій / за заг. ред. С.А. Попов, Л.В. Курносенко. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2020. 218 с.
7. Стратегія Європа-2020, URL: <http://dialog.lviv.ua/strategiya-yevropa-2020-u-tsentri-lyudina/>. (дата звернення: 25.08.2024).

8. Восьме всеукраїнське муніципальне опитування. 2023 р. URL: https://iri.org.ua/sites/default/files/surveys/Municipal_survey_May_2023.pdf (дата звернення: 21.08.2024).

9. An economy that works for people. European Commission: Website. 2019. URL: <https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economyworks-people>

10. Hildebrandt T., Hillebrecht C., Holm P. M., Pevehouse J. The Domestic Politics of Humanitarian Intervention: Public Opinion, Partisanship and Ideology. Foreign Policy Analysis. 2013. Vol. 9. №. 3. P. 243—266. URL: https://www.researchgate.net/publication/264215511_The_Domestic_Politics_of_Humanitarian_Intervention_Public_Opinion_Partisanship_and_Ideology

References:

1. Gontar, Z. G. (2021), "Promising directions for improving social policy in Ukraine taking into account the experience of European countries", *Ekonomika pratsi. Demohrafiia. Sotsialna polityka*, vol. 3. (149), pp. 36—41.
 2. The President of Ukraine (2021), Decree "About the Strategy of Human Development", available at: <https://www.president.gov.ua/documents/2252021-39073> (Accessed 22.08.2024).
 3. Kuybida, V. (2018), *Reforma systemy derzhavnoho upravlinnia ta mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini: stan, vyklyky, perspektyvy zdiisnennia* [Reform of the system of state administration and local self-government in Ukraine: state, challenges, prospects for implementation], NADU, Kyiv, Ukraine.
 4. Tyshchenko, O. V. (2017), "Implementation of the right to a dignified life as the basis of the social policy of Belgium", *Sotsialne pravo*, vol. 2, pp. 120—127.
 5. Pisarenko, S. M. (2012), *Menedzhment yevropeiskoi ekonomichnoi intehtatsii* [Management of European economic integration], Knowledge, Kyiv, Ukraine.
 6. Popov, S.A. and Kurnosenko, L.V. (2018), *Publichne upravlinnia sotsialno-humanitarnym rozvytkom: konspekt lektsii* [Public management of social and humanitarian development: summary of lectures], ORIDU NADU, Odesa, Ukraine.
 7. Krat, M. (2019), "Strategy Europe-2020", available at: <http://dialog.lviv.ua/strategiya-yevropa-2020-u-tsentri-lyudina/> (Accessed 28.08.2024).
 8. The official site of the International Republican Institute IRI (2023), "The eighth all-Ukrainian municipal survey. April May", available at: https://iri.org.ua/sites/default/files/surveys/Municipal_survey_May_2023.pdf (Accessed: 21.08.2024).
 9. European Commission. (2019), "An economy that works for people", available at: <https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economyworks-people> (Accessed: 21.08.2024).
 10. Hildebrandt, T. Hillebrecht, C. Holm, P. M. and Pevehouse, J. (2023), "The Domestic Politics of Humanitarian Intervention: Public Opinion, Partisanship and Ideology", *Foreign Policy Analysis*, Vol. 9, no. 3, pp. 243—266, available at: https://www.researchgate.net/publication/264215511_The_Domestic_Politics_of_Humanitarian_Intervention_Public_Opinion_Partisanship_and_Ideology (Accessed: 21.08.2024).
- Стаття надійшла до редакції 16.08.2024 р.*